

עבודת השם

כרלת "ויחי"

המניין. בהתחלת פרשת ויחי, התורה מספרת: "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה" (בראשית מז, כח). יש לשאול למה התורה אומרת כמה שנים יעקב אבינו היה במצרים. לפני כמה פסוקים, התורה כבר אמרה שהוא היה בן מאה שלושים והוא נפטר בגיל מאה ארבעים ושבע, פשיטא שהוא היה שבע עשרה שנים שם. למה לפרט? התשובה נמצאת בשאלה אחרת. בפרשה שעברה, פרשת וייגש, כשיעקב אבינו פגש את פרעה, פרעה שאל אותו: "כמה ימי שני חיידך"? יעקב אמר: "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מעט ורעים, היו ימי חיי, ולא השינו את ימי שני חיי אבותיי בימי מגוריהם" (שם מז, ח"ט). תשובה מסובכת!

למה לא אמר פשוט: מאה שלושים שנה? מה זה ימי שני מגורי? ומה זה "ימי חיי"? המלבי"ם ובעלי המוסר מסבירים: יש זמן שאדם חי אבל באמת לא כל רגע הוא חי, אלא הוא נר על פני כדור הארץ. יעקב אבינו אמר לפרעה: אתה שואל כמה שנים חייתי או כמה שנים גרתי על פני כדור הארץ? כי הרבה שנים גרתי על פני כדור הארץ ולא חייתי, כי עשיתי עשה לי צרות, לבן גם עשה לי צרות, הבת שלי נחטפה, הבן שלי נעלם, ולא יכולתי להינחם, וכל זה לא חיים. אז אם אתה שואל על ימי מגורי, אז מאה שלושים. אבל אם אתה שואל על ימי חיי, זה פחות, כי מפני כל הצרות, יורדים הרבה שנים, שהם לא היו ימי חיים אלא ימי מגורים.

"ועשית עמדי חסד ואמת, אל-נא תקברני במצרים." (ויחי מזכ"ט)
"חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול" (רש"י). נביא מספר סיפורים שכולם קשורים לעשיית חסד אמיתית, בהצנע וללא כל צפייה לתשלום גמול. בעיר אחת היה עשיר מופלג שהיה נודע ל"קמצן העיר" אפילו פרוטה אחת לא נתן לעני. עקב זאת היה שפל ומבוזה בעיני בני העיר באותה עיר היה אדם הרחוק מעשירות שהיה פזרן גדול לצדקה, והיה דואג לכל צורכי עניי העיר. לימים נפטר העשיר הקמצן מיד למחרת כשבאו העניים לגרוב השיבם ריקם וגילה להם שכל מה שנתן היה מכספו של העשיר שמת הוא לא רצה להנות מכבוד וחפץ שהמיצוה תהיה בלא שום אבק פניה וזה לכן, העדיף שיחזיקוהו לקמצן וישפילוהו, ואת כספו חילק באמצעות ידידו. כששמע הבעש"ט את תכסיס העשיר, התפעל ואמר אשריו ואשרי חלקו. (וידבר יוסף)

"ויקרא בהם שמי, ושם אבתי אברהם ויצחק..." (ויחי מח"ט) ויש לדקדק כיצד הקדים יעקב אבינו את שמו לשם אבותיו אברהם ויצחק ומן הראוי היה להזכיר שם אבותיו תחילה ואחר כך שמו, והביאור בזה על פי מה שאמרו חז"ל שאברהם אבינו היה

"ויחי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה;" (ויחי מזכ"ט)
ויקראו ימי יעקב למות ויבואו האנשים אשר הפקידים יוסף לשרת את אביו, ולהיות שומרים לראשו ויאמרו לו אביך חולה ויצונו לאמור לבו אל יוסף בני ואמרתם לו בואה אל אביך כי דבר לו אריך ויהי כשמוע יוסף את דבריהם ויצר לו מאד. וימהר וייקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים ויבוא אל יעקב אביו. ויאמר יעקב הנה נא ידעתי בני, כי יבואו ימים וחיי המתים בדבר ה' אפס כי בראשונה יקיצו כל אלה הקבורים בארץ ישראל והקבורים בארץ אחרת יתגלגלו במחילות ובמערות עד בואם ארצה ישראל והמר להם הדבר הזה מאד, ואף גם זאת בהיקברי בארץ מצרים ובאו אנשי המקום והשתחוו לקברי כאשר ישתחוהו איש לאלוהיו כי קדוש אני בעיניהם...

והיה ביום היות כל עפר ארץ מצרים לכנסם ועלו ובאו בגופתי על כן אנכי שואל ממך בני את השאלה הזאת לאמור במותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורת אבותיי במערת המכפלה ועתה בני אם תיתן לי את שאלתי ושמתני שמחה גדולה ואם אין ויצאה נפשי כרגע ומתתי ויאמר יוסף שלום לך אבי אנכי אעשה לך ככל אשר דברת אלי ויאמר יעקב השבעה נא לי בני וישבע יוסף על הדבר הזה וישתחוו יעקב ליוסף כי אמר בני מושל בכל ארץ מצרים על כן אשים לו את הכבוד הזה. ברגע הזה מלא כל הבית אורה גדולה וידע יעקב כי בא אליו ה' ויעמוד מראשותיו אחר הדברים האלה לקח יוסף את מנשה ואת אפרים וייגש אותם אל יעקב אביו לבעבור יברכם אולם ברגע הזה יסת כבוד ה' מעל יעקב ותחשכנה עיניו פתאום ויחרד יעקב ויבהל מאד וירא והנה מתוך החושך עולה לקראתו אחד ממלכי ישראל ובידו עגלי זהב ועם רב מאד נאספים אליו והוא קורא להם בחזקה לאמור אלה אלוהיך ישראל וימרר המראה הזה את יעקב מאד ביום אבדן יוסף בנו ויאמר אל לבו אם אסוף אראה מראות כאלה ומתתי.

"ויחי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה;" (ויחי מזכ"ט) רצה לומר רק אותן י"ז השנה שהיה יעקב בארץ מצרים הוא חי במנוחה והיה שמח אבל כל אותן השנים שעברו עליו אינן מן

16:25	כניסת השבת
17:28	צאת השבת
16:48	שקיעה
18:00	ר. ת. מ.
6:47	הנץ

הפסרה: "ויקראו ימי דוד"

עמוד החדש, יצחק עמוד עבודה, ויעקב עמוד של תורה, ובא לרמוז לנו בזה שאי אפשר לעמוד החדש והעבודה בלי עמוד של תורה, ואם יש עמוד של תורה אז מגיעים לחדש ועבודה, ז"א שאין רצונו של יעקב להקדים את עצמו על פני אברהם ויצחק, אלא הכוונה להראות לנו שעמוד התורה קודם לחדש ועבודה (וידבר יוסף)

"בד' יבדד ישראל לאמר, ישמך אלהים כאפרים וכמנשה;"
(ויחי מדין) למה יתברכו בני ישראל דווקא באפרים ובמנשה ולא בשני שבטים אחרים? ברם, יסודה של התורה כולה הוא שלא יתגאה אדם על חברו ולא יקנא בו משדאה יעקב אבינו כי למרות ששיכל את ידיו והקדים את אפרים הצעיר לפני מנשה הבכור, בכל זאת לא נשתלטה גאוה על אפרים ולא קנאה על מנשה כי אם נשארו שניהם כמקודם אמר, שיהיו כל בני ישראל כך ללא גאוה וללא קנאה. ובכן, מה שאומר הכתוב "וישם את אפרים לפני מנשה" פירושו הוא על הברכה "ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה" לפיכך יהיו ישראל מתברכים בהם משום שעל אף אשר "וישם את אפרים לפני מנשה" לא השפיע על שניהם הדבר לדעה מה שלדאבון הלב לא היה אצל שאר האחים "ויקנאו בו אחיו". (מאמר אפרים)

"ואתם, חשבתם עלי רעה; אלהים, חשבה לטובה," (ויחי נח) כלומר יוסף אומר להם אל תפחדו אני לא ינקום ויטור בכס מידה כנגד מידה "כי תחת אלוקים אני" כלומר, אינני פועל אחר שרירות ליבי אלא מה שטוב לאלוים טוב גם לי. רבי חיים יוסף אזולאי מספר: שמעתי מרבי חיים בן עטר בעל "אור החיים", מעשה בעשיר תקיף קרוב למלכות, שחזל בכבוד תלמיד חכם אחד. פנה אליו ה"אור החיים" שימחול לעשיר ויעשה שלום. השיבו החכם: כבר תיכף ומיד לאחר מעשה מחלתי לו.

ונימק פשר זריוותו: היות ובזוהר נאמר כי חטאים של ישראל מכבידים על כנפי השכינה. אם כן אפוא, כל רגע ורגע שלא אמחול לעוון העשיר הלו, הרי יש צער לשכינה מהכבדה נוספת שנגרמה בגללי, לכן מיהרתי למחול לו, ועל ידי זה למנוע צער מהשכינה. כששמע רבי חיים בן עטר את נימוק החכם הוא נהנה מאד. החיד"א חזר ומשנן סיפור זה פעמים רבות. בספרו "מראית עין" בלבד הוא מביאו ארבע פעמים. ומציין: היות וענין זה יקר בעיני, והוא יסוד בעבודת ה', צריך לחזור עליו, כל הזמן! (וידבר יוסף)

סיפור בהמשכים "תן פחדך" חלק ב

קיצור: מהומה בבית הפריץ. סכום כסף גדול נגנב ונעלם, ואין שום עקבות וסימנים שיוכלו לסייע בתפיסת הגנב. הפריץ השתולל מכעס, וכמו במקרים רבים אחרים החליט להפנות את זממו כלפי היהודים. **המשך:** במעמד ההוא, הבטיח הצדיק, יוחזר לפריץ סכום הגנבה. הבקשה המיוחדת עוררה התרגשות בבית הפריץ, שהבינו כי נכונה להם הפתעה על-ידי הצדיק, שהיה ידוע כעושה נפלאות. בציפייה דרוכה המתינו גם באי ביתו של רבי זושא, ויותר מכולם הגביר, שבימים האחרונים היה שרוי במתח רב. בהגיע היום, כינס הפריץ את כל בני-ביתו ומשרתיו באולם גדול, והמתין לבוא הצדיק. הכול הביטו ברבי זושא ביראת כבוד, כשהופיע ומקלו בידו. הוא בירך את הפריץ בשלום ואחר-כך עמד וסקר את כל העומדים. לפתע פנה הצדיק אל הפריץ ושאל: "האם לא חסר כאן משהו ממשרתי הפריץ?". ציווה הפריץ לעבור ולחפש היטב בכל אחוזתו, ואכן, החיפושים נשאו פרי. באורוות הסוסים נמצא אחד המשרתים, עובד נחות, שתפקידו היה לאסוף את הזבל באורוות ולהביאו למקום איסופו בקצה האחוזה. חישימהר הובהל המשרת אל אולם ההתכנסות ועמד בין חבריו, על פניו ארשת תמימה ואדישה, כלא יודע לשם מה כל ההתכנסות הזאת. רבי זושא כביכול אף לא הבחין בו, ופתאום פתח וקרא בקול גדול את המילים מתפילת הימים הנוראים: "ובכן תן פחדך ה' אלוקיני על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת"... באותו רגע התרחש דבר מוזר. בהלה בלתי-מוסברת נפלה פתאום על אותו משרת, ושיניו נקשו מרוב פחד ורעדה. ברגליים כושלות יצא ממקומו והתקדם בקושי, עד שעמד לפני רבי זושא, ופנה אליו בתחנונים שיפסיק את דיבוריו. "מה רצונך?", שאל הפריץ, שעדיין לא הבין את פשר ההתרחשות. או-אז הודה המשרת בקול בוכים, כי הוא שגנב את הכסף... כל הנוכחים הוכו בתדהמה. הם לא ציפו להתפתחות כזאת. קשה היה להם לקלוט את המחזה שראו עיניהם – הצדיק אמר כמה מילים סתומות ופתאום הודה המשרת בגנבה. שומרי הפריץ כבר תפסו בו בחוזקה, ורבי זושא אמר להם: "לכו עמו ויביא את הכסף ממקום מסתור". הלך המשרת ועמו השומרים, עד שהגיעו לאורוות הסוסים. שם, מתוך חפירה עמוקה, הוציא הגנב צרור גדול, כפי שהחביאו שם לאחר המעשה, ומסרו לידיהם. לא עברו רגעים אחדים ובידי הפריץ המשתאה היה כל הסכום שנגנב בשעתו. הפריץ ואנשיו נוכחו לראות בעיניהם בנפלאות הצדיק, ולא פסקו מלהלל את אלוקי היהודים המעמיד להם אנשים קדושים וצדיקים, ומגן עליהם בכל עת...
סוף!

ע"פ ילקוט יוסף
כרך ד'

פנית ההלכות

"דיני חולה שאין בו סכנה בשבת"

לד. חולה שנפל למשכב, ואין בו סכנה, וצריך לאכול תבשיל, ואין שם אלא תבשיל שנתבשל ע"י עבדים, מותר להאכילו מתבשיל זה בשבת, ובלבד שהתבשיל יהיה עשוי מדברים המותרים. ואם הנוכרי בישל בשבת, צריך שלא יהיו בקדרה דברים האסורים משום מוקצה, שכבר נתבאר שאין לחולה לאכול מוקצה בשבת. (ילקוט שבת כרך ד עמוד קיג)

לה. חולה שאין בו סכנה האוכל בשבת תבשיל שנתבשל ע"י גוי, צריך לברך קודם אכילתו, שהרי המאכל מצד עצמו הוא של היתר, ולא נאסר אלא מפני שנתבשל ע"י גוי. אבל חולה שיש בו סכנה האוכל דבר האסור מצד עצמו, כגבילה וטריפה, אינו מברך עליו ברכת הנהנין, כי אמנם התורה התירה לו לאכול מאכל איסור מפני הסכנה, אבל לענין ברכה, אינו מברך. (ילקוט יוסף שבת כרך ד עמוד קיד)

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוכפז בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאווג וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמזון בן חוה	

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.aseem@gmail.com
כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו"